

EL CATALÁN

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

-- La correspondencia al Director --

Los originals no 's tornan.

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

Carrer de Las Yalls, 23.-Teléfono, 169.

SABADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Sabadell.	2 rals al mes.
Fora.	8 » trimestre.
Un número sol.	1 »
Anuncis á preus convencionals.	

A LA LLUM DEL SOL

III

Fins aquí hem procurat demostrar que no es la agrupació integrista la que deu monopolisar la causa regional, per no tenir representació, autoritat ni mèrits pera fer-ho.

Ara bé; un catòlich desafecte al nocedalisme, podria preguntar-nos: donchs perquè no sou vosaltres mateixos los que afegiu á la vostra bandera la *unitat catòlica*?

Justificat lo perquè no ho fém quedarà en aquest article si no 'ns faltan llums naturals pera lograr-ho satisfactoriament, ja que no á gust del senyor X, que sense en Nocedal no compren cap causa justa, á satisfacció quan menys de totas las personas religioses que no ho son per la virtut exclusiva de cap partit polítich determinat.

Creuríam molt avinent y pràctic lo constituhir un partit nacional catalá que inscribís en sa bandera lo *Regionalisme* y la *Unitat Catòlica* sempre y quan totas las personas afectas á la Unitat Catòlica ho fossin també á la Autonomía de Catalunya. Pero no succeheix aixís, ni de bon tros; de manera que fent de las duas aspiracions un sol lema, aquest trobaria tants enemichs plegats com representa la suma dels refractaris á la religió per una part y al regionalisme per l'altra, lo qual impossibilitaria totalment lo triomf de la causa sostinguda. Separant, en cambi, las duas banderas, la patrió-

tica, per exemple, tindrà fàcil la victòria, contant ab l'apoyo de tots los catalans no descastats, vinguin d'ahont vinguin, vagin allà ahont vagin, mentres guardin en son cor una guspira sola d'amor á la terra que van neixer. Y, per sa part, la relligiosa, podent á las horas influir sobre la verdadera voluntat del pays, y sense tenir altres enemichs que 'ls seus propis declarats y característichs, molta feyna avansada tindría pera arribar á port.

Lo considerar separats y essencialment distints lo problema relligiós y 'l regionalista no es cap *heretgia*, ni cosa que s'hi sembli, com ha aparentat suposar lo senyor X. Paissos hi hán ahont hi domina 'l sistema regionalista sense relligió catòlica ó ab llibertat de cultes; com d'altres n' existeixen eminentment catòlics ahont s'hi practica 'l mes odiós sistema centralista. Son dos problemes distints que tenen solucions independents l'ún del altre, y sense necessitat d'involucrarlos en un sol motillo, se poden defensar aisladas ó juntas, segons á son mateix éxit se consideri mes beneficiós. Aixís, nosaltres creyém que 'l problema relligiós no s'pot actualment resoldrer á Catalunya en 'un xi en altre sentit, senzillament porque ella no té en realitat de vritat veu ni vot decissius en las altas esferas de la governació espanyola com no siga sinó pera queixarse ó protestar de las imposicions que se li fagin; es á dir, que 'l problema relligiós pel nostre modo de veurer no ha de resoldres en nostra terra conforme á las aspiracions del pays, sense haverse resolt abans lo regionalista, puig es aquest quin ha de donar la clau pera que tals aspiracions sigan manifestas y s'pugan dur á la práctica. Si, donchs, lo problema relligiós per si sol fa de mal resoldre, y, en cambi, lo regionalista porta en son sí mateix las facilitats de ferho ¿perque no comensar pel principi, porque no plantar l'arbre abans de volguer assolir sa fruyta?

Ademés tenint en compte l'actual estat relligiós de Catalunya, creyém nosaltres que es quixotesch per part d'alguns lo no volguer admetre ni sommiar sisquera la autonomia de Catalunya sense la base de la *Unitat Catòlica* ¿Per ventura aquesta *unitat* la tením en nostra terra, junyida com está avuy al carro odiós del Centralisme?

Donchs si ara ja no la tením ¿que n'hauríam perdut, quan tinguessim autònoma á Catalunya en las mateixas condicions relligiosas actuals? ¿No hauríam guanyat, en cambi, nostres compàtricis una magnífica ocasió pera darhi á las Corts Catalanas, lilegitimament constituïdas, sa veu y sos vots pera treballar pel camí mes recte en son plantejament? La qüestio es clara: ¿creu 'l senyor X. que Catalunya en son esprít, en sa essencia, en son ánima, vol la unitat catòlica? Donchs no s'impacienti: ajudi ell y sos amichs á conquerir pera Catalunya sa llibertat d'acció, y l'exerceïi mateix de la voluntat

catalana portará includiblement sa adopció y prácticas consegüents. A no acceptar aixó 'l senyor X, es que desconfiaría en que Catalunya honradament representada en sas Corts nacionals votés la tal *unitat*, mes en tal cas fora ben inútil defensarla, puig es absurd demanarla en fórmula si 's te 'l convenciment de que no existeix en la conciencia del poble.

Peró hi há en la nostra conducta altre argument mes respectable encara, y de caràcter ben pràctich, segons lo qual, fins los catalanistas mes respectables per la fermesa de sas creencias y prácticas religioses acceptan sense regateig y quasi veuhen ab gust que 'l Catalanisme militant no 's manifesti decidit á resoldre 'l problema religiós en son programa, pera evitar en lo possible que sos companys en Pàtria, desavinents ab ells respecte á aquell problema, extremessin sa nota anti clerical, aixecant nova bandera catalanista renyida ab lo lema de Deu y sas doctrinas. Puig en aquest últim cas sols se lograría que mentres la una fracció de catalans se barallés ab la altra (ab lo qual está probat de sobras que res hi guanya la Relligió) los polítics á la madrilenya se 'n riurían de bó y millor carregant cada dia á Catalunya ab majors y més feixugas desventuras. Val més, diuhen ells, y no opian malament, unirnos tots per ara contra l' enemich comú, respectantnos mutuament en lo possible nostras respectivas tendencias y colors, y després, sobre 'l camp de la victoria, lo mes dignament possible, resoldre nostras diferencias consultant lo parer de Catalunya pera acordar quin ha de ser l' esperit que informi la conciencia del nostre poble. Dit s' está ab aixó, naturalment, que 'ls que no 's senten ab prou valor ó abnegació pera tolerar poch ni gens la companyia de sos divergents en idees, fan bé en col·locarse á una honesta distancia del Catalanisme militant, imitant aixís la conducta dels tradicionalistas y dels federals, los quals ja fan prou si desde 'ls centres, associacions ó periódichs en que 's bellugan s' esmeran en despertar l' amor de Pàtria entre sos admiradors ó correligionaris.

Se veu, donchs, que está en l' esperit de tots los bons patriotas aquella veritat que 'ns valgué del senyor X, lo títul de *petit Voltaire*, ben inmerescut per cert, puig ab ella no volliam fer cap xiste gras ni magre, sino expressar gráficamente un principi de caràcter essencial. Tal es la de que ab l' esfors únich dels que *van á confessar y combregar cada diumenge* es impossible reconquistar la Autonomia de Catalunya, com també ho es igualment, y en aixó estém conformes ab lo senyor X. ab l' esfors aislat dels que *no van á combregar en tot l' any ni sisquera per Pascua florida*. Tots junts sí, fosos per un moment al menys en lo sublim sentiment de Patria, podem retornarli á Catalunya dias de llibertat, de benestar y de gloria.

Tal es lo nostre particular criteri referent á la inclusió de la *unitat catòlica* en los lemas del Catalanisme. ¿Vol dir aixó que cregám nosaltres obligatori pera 'ls fervents catòlics que l' anyoran, lo prescindir particularment de sa propaganda? No hi veyém cap necessitat de que aixís siga; rahó per la qual no 'ns dol que la preconisin per son compte periòdichs catalanistas com lo *Setmanari Catalá*, de Manresa, y *La Veu de Catalunya*, de Barcelona, quals redactors votaren per altra part en l' Assamblea de Manresa per l' *statu quo* actual, reconcixent aixís, com nosaltres mateixos, que 'l Catalanisme no pot ni deu resoldre la qüestió relligiosa. La diferencia essencial, donchs, que hi ha entre 'ls dits colegas catalanistas y 'l senyor X. es, al nostre modo de veurer, la de que 'ls primers se limitan com es de lley, á exaltar, á propagar la excelencia de sos ideals catòlics, tractant de preparar al nostre poble pera 'l dia que puga assimilar-sels ó aplicarsels, mentres que 'l senyor X. y sos amichs de nocedalisme no pensan mes que en *imposar* los mateixos á tothom que 's bellugui, sense mirar si es aixó prudent, just y reproductiu á la Religió.

Resulta, vist aixó, que ha punxat en fals lo senyor X al volguer inocular la divisió en lo cos catalanista, entre 'ls elements afectes á la *unitat catòlica* y 'ls restants que no ho son ó creuen prudent no manifestarho en be de la Patria y fins de la Religió mateixa. Ahont hi ha un barranch, y ben fondo, es entre 'ls tradicionalistas y 'ls nostres companys de «*La Veu*» y del «*Setmanari*» esmentats, puig aixís com aquéstos, de dos mals inevitables saben rebutjar lo pitjor, transigint ab l' altre, lo qual no vol dir claudicar sino tenir bon sentit práctic, aquells, en cambi, los de 'n Nocedal, viuhén en bábia clohentse cegament en la insensata fórmula de *tot ó res*, y empenyent los mateixos drets de la Iglesia cap al pedregal, per la mundana vanitat de no poguerlos fer triomfar á sa sombra y pera son domini personal y corporatiu.

SECCIÓ POLÍTICA

Han tingut lloch ja las eleccions de senadors y com es natural ha resultat una gran majoria pera 'l govern de 'n Sagasta.

Del modo que 's fan aquestas eleccions no era pas possible esperar altra cosa.

Entranthi, com hi entra, tant de per mitx l' element oficial, no cal dir que 'l partit dominant sempre te la paella pel mànec.

Quí ha fet una bona planxa ab aixó de las eleccions ha sigut lo cèlebre corresponsal de *La Publicidad*, á Madrid, lo senyor Morayta.

Derrotat á Barcelona d' una manera tremenda en las eleccions de diputats, l' han volgut presentar sos correligionaris com á senador per la Universitat de Barcelona y ha quedat ¡pobre home! aplastat com una coca.

No ha conseguit mes que 17 vots, contra 164 que n' ha tingut lo seu contrincant.

Y encara *La Publicidad* per no haver de confessar la tanyina rebuda, preten creure que las sevas idees mes ó menos liberals guanyan terreno en la Universitat barcelonina.

¿Y saben ab que 's funda? Donchs en que anys eirerà un altre republicá que 's presentá aspirant aquell càrrech obtingué no mes que nou vots.

Lo qual prova que ab uns quants anys, han guanyat vuyt vots los partidaris de la república ó de la monarquia que no sab encara á punt fixó lo que 's are pretenen los posibilistas.

Lo que es ab aquesta marxa, ja cal que 'l senyor Morayta encarregui als nets dels seus nets que 's presentin pera dit càrrech, á veure si ab dos sigles de temps, haurán conseguit tenir majoria en lo claustre universitari de Barcelona.

Entre 'l Comité provincial fussionista de Barcelona y l' alcalde senyor Marqués d' Alella sembla que hi ha mar de fondo.

Segui que no haigim pogut pahir la terrible lliadó que als cacichs de la provincia va donar fa poch l' alcalde ó sigui 'l que 's vulgui, lo cas es que aquest dia va reunir-se 'l Comité Provincial y acordá enviari al Secretari, pera ferli avinent que 's retraurien per complert en las eleccions vinentas si continuava ell en l' Alcaldia.

No cal dir que tractantse de Comités polítics dels que 's istilan, hi han rahons de pes y de patriotisme pera obrar tan energicament com indica l' acort del Comité fussionista.

Se tracta *nada menos* que de provehir uns càrrechs á favor de las personas que designa 'l Comité y l' alcalde de Barcelona enten que es millor no pròveharlos per motiu de la necessitat de fer economies.

¿Y dirán encara alguns que 'ls cacichs fussionistas y 'l Comité Provincial no senten batre en son cor l' amor per Barcelona y Catalunya?

¿Després d' actes tan honrosos y patriòtics com aquestos hi haurá qui cregui indigne 'l procedir del Comité provincial fussionista de Barcelona?

* *

Y per cert que 'l Marqués d' Alella ha tingut una magnífica idea.

Ha escrit al president del Comité que faigi 'l favor de darli per escrit lo fòcadó que, en nom del mateix, va portarli 'l Secretari.

¿Se atreviran á ferho los senyors del Comité provincial fussionista de Barcelona?

¿Tindrán valor de estampar en lo paper los movils que 'ls guian y 'ls procediments que emplean, per vergonya de Barcelona y del bon nom de Catalunya?

No es de creure que aixís ho fagin. Acostumats de sempre á obrar á la sembra y arrastrarse quan convinga, no es fácil que avuy trenquin lo costum de tota la vida.

Si anessin ab lo cap alt y 'l cos descobert, fins los mateixos que tenen prou fort l' estómac per alternar impunement ab aquesta baixa política, creurían que han vingut á menos.

Per mes que encara duñan las saragatás y las protestas de las capitáis perjudicadas ab la nova divisió territorial militar, ha sortit aquesta en la Gaceta de Madrid ab una petita esmena.

Naturalment que tractantse dels polítics á la madrilenya, no era just creure que tindrían prou energia pera mantinirla integra en totas sas parts.

Y ha vingut per fi el pasteleig de costum en aquests cassos.

Las reformas consisteixen en donar llibertat als governadors militars pera que visquin allà hont vulguin dintre sempre de la zona militar que se 'ls confiarà y trasladar la capitania general de Vitoria, à Miranda.

Aixís no s' enfadarian tant los de Burgos. Al menos ja que no la tenen ells que no la tenguin els altres.

Es allò de la *Marsellesa*:
*«Si yo no tengo nada
 que nadie tenga mas.»*

* *

Y la veritat es que tal com se posavan las cosas, y no haventhi en lo govern las degudas encogias, la solució millor pera las capitania general es no posarlas en cap ciutat que pogués fer enveja à las demás d' igual categoria.

Ben pensat las hagueran pogut instalar en una casa de pagés al bell centre de la zona militar y aixís s' evitarien los enfados y las saragatas.

Lo mateix que s' ha fet ab los governadors militars que ni sisquera se 'ls hi fixa residencia.

Aixís podran anar allà ahont los tractiu mes be y siguin mes sollicitats.

No se 'ls gira poca feyna à las ciutats necessitades d' aquelles regions empaytant governadors militars pera ferlos viurer à casa seva.

Si ho prenen ab tanta furia com ho han pres fins ara, allò semblarà una cassera de generals, feta per pobles necessitats d' uniforme.

¡Quanta miseria, Senyor, quanta miseria havém de contemplar encara en certas regions espanyolas!

Per fi ha esclatat la crisi s' anunciada y tant temps suspesa, promoguda pel ministre de Marina.

Ab motiu d' això 'n Sagasta no s' ha entès de feyna, buscant per tot arreu qui vulgués ser Ministre de Marina; ab promesa de fer economias per supuesto, porque si no fos aixís, no 'n hi haurian pochos qu' ho admeterian, mal fos sino pels 30.000 rals cada any, que s' asseguravan per tota la vida.

Y lo mes trist per 'n Sagasta es la por de que ab motiu d' aquesta crisi's, la coca no s' hagués embolicat y en lloch d' un, 'n saltessin varios dels ministres.

Y això que, ben mirat, lo verdader culpable es lo Ministre de Marina.

¿Que no ho sabia per ventura, avans de jurar lo càrrech que lo qu' importava era fer economias?

¿Donchs porque acceptarho si sabia que no podia ferlas, y expesarse, com ha tingut de fer, de contentar als colegas de Marina, mal reventi al pays que trevalla y paga?

¿No veyia per ventura el senyor Cervera, que la cayguda d' are es de las pitjors que registran los anys de la politica madrilenya, porque es posarse ab tot descaro contra la opinió general d' Espanya?

Sort tindrà que aquí la opinió no pot prevaldrer y per lo tant canviant de destino haurà pagat la seva conducta anti-patriótica.

Si fos real efectivament lo govern del poble pel poble, com creuhen ó volen fer creurer alguns ilusos, altra fora el pago que obtindria per sa conducta ministerial tan contraria als veritables desitjos del pays.

Lo senyor Maluquer (D. Eduart), jefe del fusionisme barceloní, ha sigut elegit senador per Barcelona,

Lo senyor Planas y Casals (D. Manel), jefe del canovisme barceloní, ha sigut elegit senador per Lleida.

Quan miran los conservadors, la cosa es á la inversa, 'n Maluquer per Lleida y 'n Planas y Casals per Barcelona.

Amistosament s' ho reparteixen.

Sino com á bons amichs, com á bons cacihs.

Ja ho diu lo ditxo: llops ab llops may se mouegan.

DON ARTUR CAMPIÓN

DIPUTAT ELECTE PER PAMPLONA

Era 'l senyor Campión un senzill estudiant quan s' allistá en las files dels defensors de las patrias oprimidas.

Paladí de la causa dels Furs, se fundá á Madrid lo periocich *La Pas*. Al costat del seu director, l' eminent patrici don Miquel Loredo s' acullí la cort escullida dels bons fills de la rassa heroica dels euskars. Campión, molt jove encara, més ja amant decidit del seu pays, aportá á la obra patriotica 'ls fruyts primers d' un talent que 's despertá y 's posá en commoció al crit d' angoina de la seva patria.

Desde allavors no ha parat un moment la seva inteligencia ni la seva activitat. Associacions, periodichs, certáments literaris, han tingut sempre en ell intel·ligent y ferm apoye, ab una sola condició: que apreciessin los furs y que travallessin pera la seva restauració.

Fou soci fundador de la Associació Euskara de Navarra y secretari de la redacció *Revista Euskara* orgue gloriós de aquella, á qui ha vingut á reemplaçar *La Euskalerría*, de San Sebastian, que s' honra de comptar al senyor Campión entre 'ls seus més distinguits col·laboradors. Dirigi *El Arga*, y després lo *Lau-Buru*, diaris que ab no poca honra mantingueren issada la bandera fuerista, y disfrutau de la seva molt apreciada cooperació las redaccions de tots los diaris y periódichs consagrats á la defensa de las aspiracions del seu pays.

Dintre de *La Euskalerría*, abogá pera la celebració de jochs florals, en que proclamés la llengua immortal dels éuskars, y lográ que 's fes á Elizondo una primera festa, de la que la literatura guardará memoria eterna puig doná á conèixer al gran poeta modern Felip de Arrese.

Un dia organisá 'l senyor Campión una campanya electoral pera portar al municipi las aspiracions regionalistas. Tots los partits s'

alarmaren, y, d' acort ab lo governador, monárquichs de tots los colors, republicans de totes menas, formaren una coalició del explotadors de la opinió y tota la vida política, contra aquella onada de patriotisme que venia á netejar del municipi tanta corrupció que 'l consumia y aclaparava. Aixó no obstant, sortiren triomfants alguns fueristas; pero la indignitat de la lluyta repugná á molts, que tingueren por de tornarhi. Lo senyor Campi3n, elegit allavors regidor, trevallá de ferm, y no sempre inútilment, pera fer práctichs los prop3sits dels fueristas; entre altrás cosas, lográ que l' Ajuntament celebrés y presidís uns Jochs Florals que tingueren gran ressonancia y que guanyaren adeptes á la causa que simbolisavan. En las últimas elecciones municipals lo senyor Campi3n, infatigable en las sevas lluytas, torná á presentarse, issant contra tots los partits la santa bandera de *Deu y Furs*, y contra tota la oposició ha obtingut la victoria, sens dupte beneficiosa pera 'ls interessos del regionalisme de Navarra.

Perfilat massa á la lleugera, aquest es l' home de acció.

Fora de Navarra, y sobre tot fora dels cercols ahont l' amor á la causa de la mateixa regió fa visibles y estimables los esforços que en altrás al mateix fi 's realisan, lo nom del senyor Campi3n es conegut y admirat per los seus treballs filosófichs, jurídichs y literaris.

Entre 'ls seus estudis de la llengua éuskara, en los quals es una autoritat, podem citar los següents: *La gramática éuskara*, de gran predicament entre 'ls filólechs. *Ensaig sobre las lleys fonéticas de la llengua éuskara*.—*Orreaga*, balada en dialecte guipuzcoá, ab divuyt varietats dialectals.—*Memoria lingüística sobre 'ls quatre dialectes del bascuence* (premiada en un concurs de Durango).

Entre las sevas obras literarias, gosa d' universal renom la novela *Don Cárlos Garcia Almorabid, crónica del siglo XIII*.

Pero además te publicats en periódichs y revistas una llarga série d' estudis y narracions, entre las que recordém: *La visió de don Cárlos, Frimpcep de Viana*.—*Los germanos Gumio, Grachina*.—*La mort de Oquendo*, (en llengua éuskara).—*La prometensa* (també éuskara).—*Lo Coronel Villalba*.—*Gast3n de Belsunce*.—*Contrast*.—*Victor Hugo*, semblansa literaria; y, además infinitat d' articles de crítica.

Com á juriscuonsult ocupa un dels primers llochs en lo foro de Pamplona, y en lo sí del Colegi d' Advocats ha redactat treballs molt importants, entre 'ls que 'ns complavém en citar una memoria contre 'ls articles 14 y 15 del Códich Civil, d' aburrida memoria.

(De *El Siglo Futuro*.)

LA LLIBERTAT D' IRLANDA

Lo projecte d' autonomia irlandesa presentat per Gladstone á las Cambras dels Comuns, troba en son camí dificultats immensas, que potser sián insuperables per ara.

Lo triomf definitiu ha de ser pera Irlanda; aixó es indubtable. Irlanda te en son favor la justícia de sa causa, las simpatías de tot lo mon civilizat, l' apoyo de Gladstone y de son partit y la decissió entusiasta de tot lo poble de Sant Patrici y de O'Connell.

Pero en contra d' Irlanda hi ha las preocupacions arreladas á Inglaterra per tres sigles de dominació sobre la nació irlandesa. Aquestas preocupacions son, naturalment, més vivas y violentas á Irlanda mateix, en la població protestant de la isla.

Aquesta població protestant d' Irlanda no te res que veure ab la nació irlandesa. Los protestants irlandesos son los descendents dels colonos inglesos que establiren á Irlanda la reyna Isabel y 'l protector Cromwell, ab l' únich objecte de subjectar als naturals del país.

Veritables colonias militars en son origen, per l' estil de las que escampá Roma per totas las provincias del imperi l' esperit industrial y mercantil de la rassa saxona las convertí aviat en colonias comercials, y 'ls governs inglesos, en odi al catolicisme, las enriquiren donántlasi las terras que havian confiscat als irlandesos catòlics. En plena edat moderna 's doná á Irlanda un aspecte que no havia presenciat lo mon desde la invasió dels bárbaros. Per la lley de colonisació, donada pel Parlament Llarch y bárbarament executada per Cromwell, totas las terras aptas pera 'l conreu presas á sos llegítims propietaris, y repartidas entre 'ls inglesos protestants que volgueren establirse á Irlanda. Los que tan han declamat contra la tiranía é intolerancia catòlica dels reys d' Espanya, haurian de recordar aquest y altres actes de tolerancia exquisida dels protestants d' Inglaterra.

Fins molt avansat lo sigle actual, los inglesos establerts á Irlanda no s' anomenavan y fins s' ofenian si 'ls hi deyan irlandesos. «Se creyan tan irlandesos, diu un historiador inglés y protestant, com se creuhen indis los europeus establerts á América.» Enemichs nats de la població indigna, aquets inglesos amos d' Irlanda tiranisavan y despreciavan als naturals del país; per una lley del temps de Guíllém d'Orange, complement horrible de la de colonisació, los irlandesos foren despossehits de tots los drets polítics y fins de gran part dels civils, y tot en profit dels colonos inglesos. Aixís, l' irlandés estava somés al inglés, com á colono que era de la terra del segon, y si ple-

dejaxa, era davan de tribunal format pels inglesos, y si delinquia era judicat per jurats inglesos. Tanta òpressió per una part y tanta servitut per la altra, han impedit fins avuy que irlandesos é inglesos se fonguin en un sol poble; son ara tan extranys entre ells y tan enemics com en temps d' Isabel y en temps de Cromwell

Los inglesos que viuen á Irlanda foren los enemichs acérrims é implacables de O'Connell. La lley de tolerancia no pot donarse sino vencent la obstinadíssima resistencia d' aquells protestants que, perque han oprimit durant tres sigles á una nació católica, 's creuhen ab dret á oprimirla sempre. Llavors estigueren á punt de sublevarse contra 'l govern tory, presidit pel duch de Wellington, y ara ja comensan á moures tumultuosament contra 'l projecte d' autonomia presentat per Gladstone á la Cambra dels Comuns.

La provincia ó comtat d' Ulster, al nord d' Irlanda, es lo centre del poder protestant, puig allí es hont casi tots los pobladors son colons inglesos. La ciutat de Londonderry, en dit comtat, es la Ginebra, més terrible encara en sa intolerancia que la de Calvino. Allí es ahont encara s' hi apedrega als catòlichs quan entran y surten de missa, y ahont lo cult catòlich ha de celebrarse d' amagat, á despit de totas las lleys de toleréncia.

Aquets últims dias s' ha celebrat un meeting á Londonderry, de lo més estrany que puga figurarse. Més de 3,000 donas protestants fanáticas, s' han reunit pera protestar contra 'l projecte de Gladstone.

¿Conseguira aquest desbordament de baixas passions aturar pera Irlanda la hora de la justicia y de la llibertat? Deber de tots los catòlichs es demanar á Deu, ja que altra cosa no pугan fer, per sos oprimits germans d' Irlanda.

LO MIOULET DE RIPOLL

La xusma esperitada—pe'l claustre se n' ha entrat;
ja cauhen las columnas—com pins destralejats,
ja van cap á la esglesia—ja 'n passen lo llindar,
las armas amatentas—los ulls fora del cap,
la fiastomia als llavis—lo cor sedent de sang.
Las donas los atífan—ab xiscies infernals,
las trenas esbulladas—la roba arrossegant.
¿De mares com aquellas—quins fills, donchs, n' cixirán?

La esglesia está deserta—com cambra sepulcral;
dessota de las voltas—los crits van ressonant,

á cada pas que donan—un crit més fort que may,
 las donas están follas—los homes ubriachs;
 ja apilan las faxinas—lo foch ja está calat,
 las serps de flamaradas—s' enfilan á cent pams.
 Lo rotllo de bagassas—entorn giravoltant
 bé sembla esbart de bruixas—en nit de temporal.

Las flamas, com s' enlayran—las voltas socarrant!
 al veure'ho la brivalla—¡quín riure y follejar!
 en mitx de la disbauxa—entonan húbrichs cants,
 com més cruxeix la llenya—més llenya hi van tirant;
 al foch llansan retaules—los trípichs y los sants,
 imatges veneradas—potejan sens pietat,
 l' estatua del gran Jofre—al foch s' está acabant;
 y sols la del Sant Cristo—s' escapa de sas mans.

Saquejan los sagraris—ab codiciós afany,
 sagradas vestiduras—enjegan Ter avall,
 las formas esbocinan—en mitx del camí-ral;
 se 'n van cap á las tombas—los morts á profanar,
 sepulcres escorcollan—la llosa alsapremant,
 sacseja que sacseja—fins torcen los parpals,
 la forsa no 'ls hi basta—la llosa no 's mou pas,
 com si 'ls guerrers que tancan—s' hi haguessen aferrat.

Ressonan las campanas—com clams de pietat;
 la folla s' esgarria—y als monjos va cercant,
 ay! del que mitj oviran—si 'l poden encalsar.
 De cop, un d' ells avansa—de lladre te 'l posat,
 de miquelet du 'l trajo—bo y fet un esparrach,
 ja faixa virolada—li guarda lo punyal;
 ja 's fica per las celdas—guaytant y furejant,
 com tigre sanguinari—que 's migra en son aguayt.

Lo miquelet avansa—las celdas tot mirant;
 quan n' es á la darrera—la porta troba ensá,
 d' un cop de carrabina—l' há obert de bat á bat.
 Un monjo hi trova á dintre—de més de vuytanta anys,
 sa barba es com l' armini—y 'l cercle de són cap,
 vagueja sa mirada—perduda pe 'l cel blau,
 sos llavis tremolosos—murmuran baix un psalm,
 y van sos dits d' ivori—rosaris desgranant.

Lo miquelet avansa—y d' ira llansa un bram:

ja va per matá 'l monjo—ja aixeca lo punyal,
 lo pobre vell li allarga—sas descarnadas mans.
 —«Germá, que Deu vos miral!—¿per qué voléu ma sang?»
 L' agafa entre sas urpas—per terra lo rebat,
 ja l' eyna li ha enfonzada—sos ulls son dos volcans,
 y encara lo bon monjo—son ánima entregant
 diu com Jesús: «Perdónal,—Deu meu, no sab que 's fá».—

Lo miquelet s' espanta—y fuig desesperat,
 la veu d' aquell vell monjo—omplintli 'l cort d' esglay,
 á dins de sas orelles—s' hi arrapa com un cranch.
 Camina á las palpentas—lo pit li vá mancant,
 com mes avant camina—molt mes allarga 'l pas,
 ja torna á sé á l' esglesia—l' incendi no ha minvat;
 y encara van los lladres—d' aci d' allá voltant,
 sinistres tots y cegos—com vol de rat-penats.

Ja arriba á la portada—frénétich y açorat,
 lo crit de sa conciencia—som crim va recordant;
 ab veu clara y terrible—se sent amenassar,
 sas mans mira sagnantas—y llansa lo punyal,
 aixeca ab pór la testa—girantla á tots costats,
 sols veu duas estátuas—del arch en los brancals;
 en l' un hi veu Sant Pere—en l' altre hi ha Sant Pau;
 com dos guardians de pedra—que 'l segle onzé hi deixá.

Lo miquelet s' esvera—los sants al contemplar;
 li apar que ab ira justa—lo reptan sos esguarts,
 que un d' ells d' aquell bon monjo—te 'l rostre angelical;
 y de sa boca inmóvil—la veu sent escapar 's
 que ab fort ressó á sa orella—li diu:—«¡No matarás!»—
 Sentintla ja 's redressa;—reprén lo seu posat,
 d' un colp de carrabina—lo cap li fa saltar,
 y al botre al pit tocantli—lo deixa estinellat.

Lo miquelet ja fina—morint per sa maldat;
 de dins sa boca enterca—s' escola un doll de sang,
 las ombras del cap-vespre—lo van á enmortallar;
 las voltas de la esglesia—lo foch vá enderrocant,
 y 'ls llops farts del carnatge,—l' estol dels condemnats

s' en fuig per la porxada—hont lo miquelet jau,
y en sa infernal fugida—per damunt d' ell passant,
la xusma esperitada—li axafa lo seu cap.

BONAVENTURA BASSEGODA Y AMIGÓ.

NOVAS.

Avuy, á las vuyt del matí la «Associació de Catòlichs» d' aquesta ciutat celebrarà comunió general reglamentaria en la Parroquia de la Puríssima Concepció. La plática preparatoria ha sigut confiada al Rvnt. Fr. Joan González, domínich.

Tamhé concorrerán á dit relligiós acte los alumnos de las clásses nocturnas de dita Associació, essent en gran número los que farán la primera comunió.

Fins 'l dia 31 del corrent s' ha concedit de plasso pera provehirse de cédulas personals, sense recárrechs.

Varis socis del «Centre Catalá» farán avuy una excursió al Monastir de Montserrat, sortint d' aquesta ciutat en lo tren de dos quarts de tres de la tarde, regressant en lo tren correu de demá.

D. Marian Aguiló y Fuster, ex-quefe de nostra Biblioteca provincial y universitaria, y víctima dels mangoneigs del madrilenyisme, fou nombrat, en la sessió celebrada dimars per l' Ajuntament, individuo de la Junta técnica de Bibliotecas y del Museu de Historia.

Y tota vegada que del Mestre Aguiló parlém, bo será que fem alguna consideració sobre la conducta que ha observat ab dit venerable Mestre, lo senyor Mañé y Flaquer.

En lo número corresponent al passat diumenge del *Diario de Barcelona* me las empren despiadadament lo senyor Mañé, contra 'n Aguiló, tractantlo en una forma tant poch apropiada als anys del autor del article y als anys y mereixements del bon Mestre, que francament, feu verdadera pena á tots los que coneixent la honradesa sens mácula de 'n Aguiló, sabem qu' es incapás de fer lo que pot suposarse del article del senyor Mañé.

Y aixó que 'l tal article feya alguns anys que 'l tenia escrit lo director del *Diario*. Pero ni 'l temps ha sigut prou pera contenir la impaciencia del senyor Mañé y la taca llansada al nom del Mestre Aguiló feu sa via y aviat s' extengué per tots los indrets de Catalunya, si be ab la prevenció consegüent per part de las personas que poch ó molt coneixen, encara que sols sia per antecedents al recopilador de nostres cants populars.

No faltà qui publicament se cuydà ben aviat de posar la veritat en son lloch y aixís pogueren veurer los bons patricis com lo reputat escriptor don Joan Sardà, desde *La Vanguardia*, logrà desfer lo dit pel senyor Mañé y Flaquer y deixar sentat que 'l venerable senyor Marian Aguiló no s' ha quedat ab los *mil duros*, com maliciosament suposava l' article del *Diario de Barcelona*, sino que han sigut *invertits pera l' objecte que li foren entregats*.

Consti aixís, y ben alt; y consti també qu' en lo successiu será precis anar ab molt cuydado y ab la consegüent prevenció al llegir los articles del degà dels periodistas de Catalunya.

La associació catalanista de Barcelona «Lliga de Catalunya» ha publicat una fulla impresa dirigida als *Ciudadans de Barcelona*, donant compte dels treballs realitzats per dita important associació, pera formar una candidatura digna y honrada pera las próximas eleccions municipals y ahont hi tingan representació tots los estaments, gremis y oficis d' aquella ciutat.

Fins al present las societats y gremis que s' han adherit ab entusiasme a la campanya moralisadora de la Lliga de Catalunya son; Gremi de Mestres d' Obras, Colegis de Cerers, Foment Industrial, Gremi d' Ebanistas, Gremi de Carboners, Associació de Fabricants de Farina, Círcul de la Unió Mercantil, Societat de defensa de la Propietat Urbana, Societat Mútua de Mestres Sastres, Gremi de Mestres Sabaters, (Sant March), Associació de Fabricants de Lámparas, Venedors Lampistas, Ilautoners, Llauners d' Industrials Afins, Gremis de Blanquers y Assahonadors y Gremi de Forners (Centre Artístich-Industrial).

A mes tonim coneixement que densà de la publicació de dita fulla son nou associacions mes las que s' han adherit designant son representant, entre las quals hi figuran las mes importants de Barcelona, tot lo qual fa suposar que l' éxit mes complert coronará la moralisadora obra de la patriótica Associació «Lliga de Catalunya.»

¿No podría 'i «Centre Català» seguir lo bon exemple de la «Lliga» y fer lo mateix pera 'l be de Sabadell? Creyém que fora convenient portar'ho a la práctica.

Nostre estimat compatrici don Joan Sallarés y Plá nos ha distingit ab l' envió d' un exemplar de son llibre *El trabajo de las mujeres y de los niños. Estudio sobre sus condiciones actuales*, que acaba de publicarse.

Per avuy sols podém dir que fullejat lleugerament lo llibre, nos ha produhit agradabilíssima impressió, reservant pera mes endavant, quant l' hagem llegit detingudament, donar la nostra franca y leal opinió.

En l' entretant felicitem al senyor Sallarés per sa incansable activitat demostrada una vegada mes ab la publicació del llibre que acaba de donar al públich.

Ha sigut, nombrat Majoral del Pas dels Apostols del Gremi de Fabricants, pera la solemne professó que tindrà lloch lo Dijous Sant á las 7 de la tarde, nostre estimat amich y company don Joan Turull y Sallarés.

No cal dir que, donadas las simpatías de que disfruta nostre bon amich entre totas las classes de Sabadell, es de suposar que tindrà numerós y escullit acompanyament.

Copíem de nostre estimat company *La Renaixensa*:

«*El Cronista*, en sa edició d' ahir vespre, afirmá que, veyentse incapassos los partits monárquichs d' aquesta ciutat d' alcansar lo triomf en las properas eleccions municipals, han demanat auxili á la «Lliga de Catalunya» á qual efecte los individus d' aquesta associació y 'ls prohoms conservadors y fussionistas delebraren avans d' ahir una reunió y *discutieron ampliamente sus propósitos y próximas campañas*.

Aixó será tot lo mal intencionat que 's vullga, pero també es molt barroher. De tal manera, que únicament hem de impugnarho assegurant al colega que l' han informat tant malament, que en tot lo que diu no hi ha ni mitja paraula de veritat.»

L' Ateneo Sabadellés ha repartit lo programa de la funció que se celebrarà avuy vespre en lo saló d' espectacles de dita Associació.

Se posará en escena la pessa en un acte *Una senyora sola*. Lo noy Maren tocará varias pessas de violí, acompanyantlo en lo piano son senyor pare, acabant la funció ab la pessa en un acte *Las cosas del oncle*.

En lo matí del passat diumenge morí en aquesta ciutat, víctima de curta malaltia don Joseph Vidal y Campaneria. A. C. S.

Acompanyém á sa apreciable familia en son greu dolor.

Lo Centre Catalá de Buenos Ayres, segons escriuhen d' aquella capital argentina en assamblea del 22 de Janer, renová las autori ats, quedant constituída la nova Comissió directiva baix la seguent forma:

President, Guilém Cavaller; vice-president, Emili Pitchot; tresorer, Florenci Florensa; bibliotecari, Just Solsona; secretari, Teodomir Sunyé; pro-secretari, Pere Oliver, y vocals, los senyors Joan Ribas, Enrich Ochoa, Anion Martí, Benet Roig y Mayol y Joseph A. Miró.

Aquesta comissió sembla que te 'l projecte de portar á cap moltras reformas á fi d' enbellir encara més lo local y buscar novas comoditats pera 'ls socis y mes número de distraccions recreativas, per lo que 's proposa habilitar salons pera patins, gimnasia y esgrima, sense deixar per res decaure 'l teatre, hont s' espera que 'l quadro dramátich nos fará concixer las darreras produccions.

LITOGRAFIA, IMPREMTA Y GRABATS

DE

M. BROSSA

CARRER DE LAS VALLS, NÚMERO 23.—TELÉFONO NÚMERO 169.

ESPECIALITAT EN TRABALLS COMERCIALS**ESQUELAS MORTUORIAS****ACCIONS, OBLIGACIONS, CHEQUES, TITOLS Y BILLETS**

Memorandums, Paper de cartas, Facturas, Circulars, Preus corrents, Catálechs, Tarífas, Prospectes, Marcas de fàbrica, Tarjetas de visita, de envió, de participació, de naixement y casament, Calendaris, Diplomas, Programas, Mostruaris, Billets pera concerts, etc., etc.

PLEGADORS DE CARTRÓ.**GRABATS SOBRE ACER, COURE Y PEDRA****BIBLIOTECA ESCOLAR CATALANISTA****REGLAS MORALES Y DE BONA CRIANSA****PER J. PIN Y SOLER**

AB APROBACIÓ DE L'AUTORITAT ECLESIÀSTICA

Peu: 6 Rals.—De venta en l'Administració d'aquest periódich.**CALDERERÍA DE COURE DE PERE TRULLÁS****Carrer de la Salut, 34.-SABADELL.**

Lo duenyo de dita Calderería posa en coneixement de sos favorecedor, y del públich en general, que además dels articles propis de la Calderería ha posat un depósit de canons de ferro de totas clases y midas, negres y galvanisats; canons de cristall pera nivells d'aigua; curvas de totas posicions pera unir ab los canons; grífos de bronce roscats y ab platinas; válvulas pera vapor, cos de ferro y guarnició de bronce; platinas pera roscar y soldar; cargols engraxadors de cristall ab guarnició de llautó y metall blanch; manómetros pera indicar las atmósferas, y tot quan fagi referencia pera màquines de vapor, á preus lo mes econòmichs posible.

SALUT, 34 =SABADELL.